# อิมามสี่มัซฮับกับอะกีดะฮฺด้าน
# อัสมาอ์วัศศิฟาต

[ ไทย – Thai – تايلاندي ]


**มุหัมมัด อับดุรเราะห์มาน อัล-คุมัยยิส**

**แปลโดย : อับดุลอาซีซ  สุนธารักษ์**

**ตรวจทานโดย : อุษมาน อิดรีส**



2014 - 1435

IslamHouse.com

# اعتقاد الأئمة الأربعة في الأسماء والصفات

« باللغة التايلاندية »


د. محمد بن عبد الرحمن الخميس


ترجمة: عبدالعزيز عبدالقادر

مراجعة: عثمان إدريس


2014 - 1435

IslamHouse.com

**ด้วยพระนามของอัลลอฮฺ ผู้ทรงเมตตา ปรานียิ่งเสมอ**

# อิมามสี่มัซฮับกับอะกีดะฮฺด้านอัสมาอ์วัศศิฟาต

## คำนำผู้แปล

**الحمد لله والصلاة والسلام على من لا نبي بعده**

มวลการสรรเสริญเป็นเอกสิทธิ์ของพระองค์อัลลอฮฺ สุบบะหานะฮูวะตะอาลา ขอคำสดุดีและความสันติจากพระองค์อัลลอฮฺจงมีแด่ศาสนทูตมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัมลัม ศาสนทูตท่านสุดท้าย ผู้เป็นแบบอย่างที่ดีเลิศและเป็นเมตตาแก่โลกทั้งผอง และความสันติจงมีแด่วงศาคณาญาติของท่าน ตลอดจนสาวกของท่านและผู้ที่ปฏิบัติตามทั้งหลาย

การศรัทธาใน อัล-อัสมาอ์ วัศ-ศิฟาตเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง และเป็นสิ่งที่บ่าวต้องศึกษาและศรัทธาอย่างถูกต้องเพื่อเป็นการทำความรู้จักพระเจ้าของเขา และให้เอกภาพต่อพระองค์อย่างบริสุทธิ์

พระองค์อัลลอฮฺดำรัสว่า:

﴿ وَلِلَّهِ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰ فَٱدۡعُوهُ بِهَاۖ وَذَرُواْ ٱلَّذِينَ يُلۡحِدُونَ فِيٓ أَسۡمَٰٓئِهِۦۚ سَيُجۡزَوۡنَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١٨٠ ﴾ [الاعراف: ١٧٩]

ความว่า: **((และอัลลอฮฺนั้นมีบรรดาพระนามอันวิจิตร ดังนั้นพวกเจ้าจงเรียกหาพระองค์ด้วยพระนามเหล่านั้นเถิด และจงปล่อยบรรดาผู้ที่ทำให้เฉในบรรดาพระนามของพระองค์เถิด พวกเขานั้นจะถูกตอบแทนในสิ่งที่พวกเขากระทำ))** (สูเราะฮฺ อัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 179)

และดำรัสว่า

﴿ وَلِلَّهِ ٱلۡمَثَلُ ٱلۡأَعۡلَىٰۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٦٠ ﴾ [النحل: ٦٠]

ความว่า: **((และสำหรับอัลลอฮฺนั้นมีคุณลักษณะอันสูงส่ง และพระองค์คือผู้ทรงเดชานุภาพ ผู้ทรงปรีชาญาณ))** (สูเราะฮฺ อัน-นะหฺลุ อายะฮฺที่ 60)

เราจะพบว่าอายะฮฺแรกยืนยันการมีพระนามอันวิจิตรของพระองค์อัลลอฮฺ และส่วนอายะฮฺที่สองยืนยันว่าพระองค์ทรงมีคุณลักษณะที่สูงส่ง.

ดังนั้น เราจะต้องเชื่อและศรัทธาต่อพระนามและคุณลักษณะของพระองค์โดยปราศจากการเปรียบเทียบกับมัคลูกทั้งหลาย

พระองค์ดำรัสว่า:

﴿ لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ ۝١١ ﴾ [الشورى: ١١]

ความว่า:((**ไม่มีสิ่งใดเหมือนพระองค์ และพระองค์นั้นทรงได้ยินและทรงเห็น**))(สูเราะฮฺ อัช-ชูรอ อายะฮฺที่ 11)

## การศรัทธาต่อพระนามและคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺ จะต้องอยู่บนกฎและพื้นฐานต่อไปนี้

1. ต้องยืนยันพระนามและคุณลักษณะของพระองค์โดยปราศจากการ ตะหฺรีฟ (บิดเบือน) ตะอฺวีล (เบี่ยงเบนความหมายออกจากความหมายที่ถูกต้อง) การตะอฺฏีล (ปฏิเสธ) ตัชบีฮฺ (เปรียบเทียบกับมัคลูก) และตักยีฟ (ให้วิธีการ)

2. จำเป็นจะต้องคงความหมายเดิมของ พระนาม หรือ คุณลักษณะที่ปรากฏในตัวบทหลักฐานจากอัล-กุรอ่าน และอัส-สุนนะไว้ โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลง

3.พระนามของพระองค์ทั้งหมดนั้นวิจิตรและสวยงาม เป็นสิ่งที่สมบูรณ์แบบที่สุดโดยปราศจากข้อบกพร่องใดๆ และเช่นกันคุณลักษณะต่างๆของพระองค์นั้นสูงส่ง เป็นสิ่งที่สมบูรณ์และปราศจากข้อบกพร่องทั้งหลาย

4. พระนามของพระองค์ไม่มีจำนวนจำกัด

5. พระนามและคุณลักษณะของพระองค์เป็นสิ่งเตากีฟียะฮฺ คือขึ้นอยู่กับตัวบทหลักฐานเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ใช้สติปัญญาในการยืนยันสิ่งดังกล่าว

6.การยืนยันในพระนามและคุณลักษณะใดๆก็เหมือนกับการยืนยันในพระนามและคุณลักษณะอื่นๆที่ถูกระบุมา เช่น การยืนยันว่าพระองค์ทรงได้ยิน โดยการได้ยินของพระองค์นั้นสมบูรณ์ที่สุดและแตกต่างจากของมัคลูก โดยทำการยืนยันพระนามและคุณลักษณะอื่นๆเหมือนกับ ศิฟะฮฺการได้ยินข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะ: พระหัตถ์ พระเนตร พระพักตร์ พระบาท การอิสติวาอฺ การนุซูล การเห็น การรอบรู้ การมีชีวิต เป็นต้น

7.หลักวิธีการในการยืนยันคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺเหมือนกับการยืนยันในพระนามของพระองค์

8. คุณลักษณะของพระองค์แบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ 1) ษุบูตียะฮฺ หมายถึงคุณลักษณะที่พระองค์ยืนยันให้แก่พระองค์เอง เช่น: การมีชีวิต การรอบรู้ การมีพลานุภาพ ฯลฯ 2) สัลบียะฮฺ หมายถึงคุณลักษณะที่พระองค์ปฏิเสธออกจากตัวพระองค์ เช่น: การอธรรม ความตาย ความอ่อนแอ ฯลฯ พร้อมทั้งจำเป็นที่จะต้องยืนยันคุณลักษณะที่สมบูรณ์ตรงข้ามกับสิ่งดังกล่าวด้วย

9. คุณลักษณะ ษุบูตียะฮฺ แบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ : 1.ซาตียะฮฺ คือคุณลักษณะด้านตัวตนที่ยังคงดำรงอยู่กับพระองค์ตลอดเวลา เช่น การได้ยิน การเห็น ฯลฯ 2. ฟิอฺลียะฮฺ คือ คุณลักษณะด้านการกระทำที่ขึ้นกับพระประสงค์ของพระองค์ เช่น การสร้าง การเสด็จลงมา การอยู่เหนืออะรัช ฯลฯ

หนังสือเล่มเล็กๆนี้เป็นส่วนหนึ่งที่คัดลอกมาจากหนังสือ **อิอฺติกอด อะอิมมะฮฺ อัล-อัรบะอะฮฺ อะบีหะนีฟะฮฺ วะมาลิก วะอัช-ชาฟิอีย์ วะอะหฺมัด** เรียบเรียงโดย**เชค มุหัมมัด บิน อับดุรเราะหฺมาน อัล-คุมัยยิส** อาจารย์ภาควิชาอะกีดะฮฺ มหาวิทยาลัย อิหม่าม มุหัมมัด บินสุอูด อัล-อิสลามียะฮฺ

กรุงริยาฎ ซาอุดิอาระเบีย เป็นหนังสือที่รวบรวมคำกล่าวบางส่วนที่รายงานจากอิหม่ามผู้ยิ่งใหญ่ทั้งสี่ ได้แก่:

**1.อิหม่าม อะบูหะนีฟะฮฺ นุอฺมาน บินษาบิต เกิดปีที่ 80 เสียชีวิตปีที่ 150 ฮิจญฺเราะฮฺศักราช เจ้าของมัซฮับหะนาฟีย์**

2. **อิหม่าม มาลิก บิน อะนัส บิน อามิร อัลอัศบะฮีย์ อิหม่ามดารุลฮิจญ์เราะฮฺ เกิดปีที่ 93 เสียชีวิตปีที่ 179 ฮิจญ์เราะฮฺศักราช เจ้าของมัซฮับ มาลิกีย์**

3. **อิหม่าม มุฮัมมัด บิน อิดรีส อัช-ชาฟิอีย์ อัลกุเราะชีย์ เกิดปีที่ 150 เสียชีวิตปีที่ 204 ฮิจญ์เราะฮฺศักราช เจ้าของมัซฮับ ชาฟิอีย์**

4. **อิหม่าม อะบูอับดิลลาฮฺ อะหฺมัด บิน มุฮัมมัด บิน หัมบัล อัช-ชัยบานีย์ อิหม่ามอะฮฺลิสสุนนะฮฺ วัล-ญะมาอะฮฺ เกิดปีที่ 164 เสียชีวิตปีที่ 241 ฮิจญฺเราะฮฺศักราช เจ้าของมัซฮับ หัมบะลีย์**

และหนังสือเล่มนี้จะเป็นการชี้แจงถึงหลักอะกีดะฮฺของอิหม่ามทั้งสี่ท่านว่าเป็น **อะกีดะฮฺ อัส-สะลัฟ อัศ-ศอลิหฺ** ในประเด็นอัล-อัสมาอ์ วัศ-ศิฟาต เป็นการยืนยันพระนามและคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺ โดยปราศจากการเปรียบเทียบ

กับมัคลูก การตีความ เบี่ยงเบียนความหมาย และปฏิเสธคุณลักษณะตามความเชื่อของกลุ่มหลงผิดต่างๆที่แอบอ้างว่าแนวทางของพวกเขาเป็นแนวทางของอิหม่ามทั้งสี่ทั้งในประเด็นอะกีดะฮฺและนิติศาสตร์อัล-อิสลาม เช่นพวกอะชาอิเราะฮฺ พวกมาตุรีกียะฮฺ พวกศูฟีย์ และพวกนักวิพากษ์วิทยาทั้งหลาย ที่ปรากฏพบเห็นในสังคมของเรา.

ขอพระองค์อัลลอฮฺ ตะอาลา ทรงทำให้พวกเราอยู่บนแนวทางที่ถูกต้องตามแนวทางของอิหม่ามทั้งสี่ และโปรดทำให้หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์แก่พี่น้องผู้ศรัทธาทั้งหลาย

**وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وأصحابه**
**ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين**

อับดุลอะซีซ สุนธารักษ์

15/04/1435

อัล-มะดีนะฮฺ อัล-มุเนาวะเราะฮฺ

## หลักศรัทธาของอิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ในประเด็น พระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺตะอาลา

﴿١﴾.قال الإمام أبو حنيفة رحمه الله: لا يوصف الله تعالى بصفات المخلوقين وغضبه ورضاه صفتان من صفاته بلا كيف وهو قول أهل السنة والجماعة وهو يغضب ويرضى ولا يقال: غضبه عقوبته ورضاه ثوابه. ونصفه كما وصف نفسه أحد صمد لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفواً أحد حى قادر سميع بصير عالم يد الله فوق أيديهم ليست كأيدى خلقه ووجهه ليس كوجوه خلقه. (الفقه الأبسط ص٥٦).

1. **ท่านอิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: พระองค์อัลลอฮฺจะไม่ถูกพรรณนาด้วยคุณลักษณะของสิ่งถูกสร้าง การโกรธและการพอพระทัยของพระองค์ คือสองคุณลักษณะจากคุณลักษณะต่าง ๆของพระองค์โดยไม่มีการพรรณนาว่ามีลักษณะเช่นใด และนี่คือทัศนะของชาวอะฮ์ลิสสุนนะฮฺ วัล-ญะมาอะฮฺ พระองค์อัลลอฮฺจะทรงโกรธและทรงพอพระทัย และจะไม่จำเป็นต้องตีความว่า การโกรธของพระองค์หมายถึง การลงโทษของพระองค์ และการพอพระทัยของพระองค์หมายถึง การตอบแทนของพระองค์ และเราจะพรรณนาคุณลักษณะของพระองค์เหมือนดังที่พระองค์**

**ได้ทรงพรรณนาคุณลักษณะของพระองค์เอง พระองค์คือผู้ทรงเอกะ ทรงเป็นที่พึ่ง ไม่ทรงให้กำเนิดและไม่ทรงถูกให้กำเนิด และไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์ พระผู้ทรงมีชีวิตทรงมีพลานุภาพ ทรงได้ยิน ทรงเห็น และทรงรอบรู้ พระหัตถ์ของพระองค์อยู่เหนือมือของพวกเขา และไม่เหมือนกับมือของสิ่งถูกสร้าง และพระพักตร์ของพระองค์ก็ไม่เหมือนกับใบหน้าของสิ่งถูกสร้างแต่อย่างใด** (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อับศ็อฏ หน้าที่ 56 )

٢.قال : وله يد ووجه ونفس كما ذكره الله تعالى فى القرآن فما ذكره الله تعالى فى القرآن من ذكر الوجه واليد والنفس فهو له صفات بلا كيف ولا يقال: إن يده قدرته أو نعمته لأن فيه إبطالَ الصفة وهو قول أهل القدر والاعتزال... (الفقه الأكبر ص ٣٠٢ )

2. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: พระองค์อัลลอฮฺ ทรงมี พระหัตถ์ พระพักตร์ และตัวตน ดังเช่นที่พระองค์ได้ทรงกล่าวไว้ในอัล-กุรอ่าน ดังนั้นสิ่งใดก็ตามที่พระองค์ทรงกล่าวไว้ในอัล-กุรอ่าน ไม่ว่าพระพักตร์ พระหัตถ์ และตัวตน นั่นคือคุณลักษณะของพระองค์โดยไม่มีการพรรณนาว่าคุณลักษณะของพระองค์**

**เป็นเช่นใด และจะไม่สามารถกล่าวได้ว่า พระหัตถ์ของพระองค์หมายถึงพลานุภาพ หรือ ความโปรดปราณของพระองค์ เพราะการให้ความหมายดังกล่าวเป็นการยกเลิกคุณลักษณะที่แท้จริงของพระองค์ ซึ่งเป็นทัศนะของพวกเกาะดะรียะฮฺและมุอฺตะซิละฮฺ** (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อักบัร หน้าที่ 302)

**٣**.قال الإمام أبو حنيفة: لا ينبغى لأحد أن ينطق فى ذات الله بشىء بل يصفه بما وصف به نفسه ولا يقول فيه برأيه شيئاً تبارك الله تعالى ربّ العالمين. (شرح العقيدة الطحاوية ج٢ ص٤٢٧ تحقيق د. التركى وجلاء العينين ص٣٦٨)

3. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: ไม่เป็นการสมควรแก่ผู้ใดที่จะใช้สิ่งใดพรรณนาถึงซาตของอัลลอฮฺ แต่ทว่าเขาต้องพรรณนาคุณลักษณะของพระองค์ด้วยสิ่งที่พระองค์ใช้พรรณนาคุณลักษณะของตัวพระองค์ และไม่อนุญาตให้ใช้สติปัญญาพรรณนาคุณลักษณะใด ๆของอัลลอฮฺ ผู้ทรงจำเริญ ผู้อภิบาลแห่งโลกทั้งผอง** (หนังสือ ชัรห์ อัล-อะกีดะฮฺ อัฏ-เฏาะหาวียะฮฺ เล่ม

2 หน้าที่ 427 ฉบับตรวจสอบโดย ดร.อัต-ตุรกีย์ และหนังสือ ญะลาอฺ อัล-อัยนัยน์ หน้าที่ 368)

٤.سئل الإمام أبو حنيفة عن النزول الإلهى فقال: ينزل بلا كيف. (عقيدة السلف أصحاب الحديث ص٤٢ الأسماء والصفات للبيهقى ص٤٥٦ شرح الطحاوية ص٢٤٥ شرح الفقه الأكبر للقارى ص٦٠)

4. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ถูกถามถึงประเด็นการนุซูล (เสด็จลงมา) ของพระองค์อัลลอฮฺ ท่านตอบว่า**: “**พระองค์ทรงเสด็จลงมาโดยไม่สามารถพรรณนาได้ว่าเป็นเช่นใด**” (หนังสือ อะกีดะฮฺ อัส-สะลัฟ วะอัศหาบุลหะดีษ หน้าที่ 42 หนังสือ อัล-อัสมาอ์ วัศ-ศิฟาต ของอิหม่าม อัล-บัยฮะกีย์ หน้าที่ 456 หนังสือ ชัรห์ อัล-อะกีดะฮฺ อัฏ-เฏาะหาวียะฮฺ หน้าที่ 245 หนังสือ ชัรห์ อัล-ฟิกฮฺอัล-อักบัร ของ อัล-กอรีย์ หน้าที่ 60)

٥.وقال الإمام أبو حنيفة : والله تعالى يدعى من أعلى لا من أسفل لأن الأسفل ليس من وصف الربوبية والألوهية فى شىء. (الفقه الأبسط ص٥١ ).

5. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า**: “**พระองค์อัลลอฮฺ ตะอาลา จะถูกร้องขอจากทิศเบื้องบน มิใช่จากเบื้องล่าง เพราะเบื้องล่างไม่ใช่คุณลักษณะของ**

**ความเป็นผู้อภิบาลและเป็นพระเจ้าแต่อย่างใด**” (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อับศ็อฏ หน้าที่ 51 )

**٦**. وقال : ولا يشبه شيئا من الاشياء من خلقه ولا يشبهه شيء من خلقه لم يزل ولا يزال بأسمائه وصفاته (الفقه الأكبر ص **٣٠١** )

6. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า**: “**พระองค์ทรงไม่คล้ายสิ่งใดจากสิ่งถูกสร้างของพระองค์ และไม่มีสิ่งใดจากสิ่งถูกสร้างคล้ายพระองค์ พระองค์ยังคงดำรงซึ่งพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆสืบไป**” (หนังสือ อัล-ฟิกฮ์ อัล-อักบัร หน้าที่ 301)

**٧**.وقال : وصفاته بخلاف صفات المخلوقين يعلم لا كعلمنا ويقدر لا كقدرتنا ويرى لا كرؤيتنا ويسمع لا كسمعنا ويتكلم لا ككلامنا. (الفقه الأكبر ص**٣٠٢**)

7. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า**: “**คุณลักษณะต่าง ๆของพระองค์จะแตกต่างจากคุณลักษณะของสิ่งถูกสร้างทั้งหลาย พระองค์ทรงรอบรู้ แต่ไม่เหมือนกับการรอบรู้ของเรา ทรงพลานุภาพ แต่ไม่เหมือนกับความสามารถของเรา ทรงเห็น แต่ไม่**

**เหมือนกับการเห็นของเรา ทรงได้ยินแต่ไม่เหมือนกับการได้ยินของเรา และทรงดำรัสแต่ไม่เหมือนกับการพูดของเรา**" (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อัลอักบัร หน้า 302)

**٨.**وقال : لا يوصف الله تعالى بصفات المخلوقين. (الفقه الأبسط ص**٥٦**)

8. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า**: "**ไม่อนุญาตให้พรรณนาคุณลักษณะของอัลลอฮฺคุณลักษณะต่าง ๆของสิ่งถูกสร้าง**" (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อับศ็อฏ หน้า 56)

٩.وقال : من وصف الله بمعنى من معانى البشر فقد كفر . ( العقيدة الطحاوية بتعليق الألبانى ص**٢٥**)

9. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า**: "**ผู้ใดพรรณนาคุณลักษณะของอัลลอฮฺด้วยคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งของมนุษย์ แท้จริงเขาได้ปฏิเสธศรัทธาแล้ว**" (อัล-อะกีดะฮฺ อัฏ-เฏาะหาวียะฮฺ ฉบับอธิบายโดย อัล-อัลบานีย์ หน้าที่ 25)

١٠.وقال : وصفاته الذاتية والفعلية أما الذاتية فالحياة والقدرة والعلم والكلام والسمع والبصر والإرادة وأما الفعلية فالتخليق والترزيق والإنشاء

والإبداع والصنع وغير ذلك من صفات الفعل لم يزل ولا يزال بأسمائه وصفاته. ( الفقه الأكبر ص٣١٠)

10. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: "คุณลักษณะของอัลลอฮฺประกอบด้วยคุณลักษณะด้านตัวตน (ศิฟาตซาตียะฮฺ) และด้านการกระทำ (ศิฟาตฟิอฺลียะฮฺ), คุณลักษณะด้านตัวตนได้แก่ การมีชีวิต ความสามารถ การรอบรู้ การพูด การได้ยิน การเห็น และการต้องการ ส่วนคุณลักษณะด้านการกระทำ เช่น การสร้าง การประทานริซกีย์ การประดิษฐ์ การสร้างสรรค์ การผลิต และคุณลักษณะด้านการกระทำอื่น ๆ พระองค์ยังคงดำรงซึ่งพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆสืบไป"** (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อักบัร หน้าที่ 310)

**١١.** وقال : ولم يزل فاعلا بفعله والفعل صفة فى الأزل والفاعل هو الله تعالى والفعل صفة فى الأزل والمفعول مخلوق وفعل الله تعالى غير مخلوق. ( الفقه الأكبر ص٣٠١)

11. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: "พระองค์ยังคงเป็นผู้กระทำด้วยการกระทำของพระองค์ และการกระทำนั้นคือคุณลักษณะดั้งเดิม ส่วนผู้กระทำ**

**คืออัลลอฮฺ และการกระทำคือคุณลักษณะดั้งเดิม และสิ่งที่ถูกกระทำคือมัคลูค และการกระทำของอัลลอฮฺตะอาลามิใช่มัคลูก**" (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อักบัร หน้าที่ 301)

**١٢.** وقال : من قال لا أعرف ربي فى السماء أم فى الأرض فقد كفر وكذا من قال إنه على العرش ولا أدرى العرش أفى السماء أم فى الأرض. (الفقه الأبسط ص**٤٦** مجموع الفتاوى ص**٤٨/٥** واجتماع الجيوش الإسلامية ص **١٣٩** والعلو للذهبى ص**١٠١-١٠٢** وابن قدامة فى العلو ص**١١٦** وفى شرح الطحاوية لابن أبى العز ص**٣٠١** )

**12. อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุลลอฮฺ กล่าวว่า: "ผู้ใดกล่าวว่า ฉันไม่รู้ว่าพระเจ้าของฉันอยู่เหนือฟากฟ้าหรือบนดิน แท้จริงเขาได้ปฏิเสธแล้ว เช่นกัน ผู้ใดกล่าวว่าพระองค์อยู่เหนืออะรัชแต่ฉันไม่รู้ว่าอะรัชนั้นอยู่บนฟ้าหรือบนดิน (เขาได้ปฏิเสธแล้วเช่นกัน)**" (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อับศ็อฏ หน้าที่ 46 , มัจมูอุลฟะตาวา เล่ม 5 หน้าที่ 48 , อิจมาอุลญุช อัล-อิสลามมียะฮฺ หน้า 139 ,อัลอุลูว์ ของอัซซะฮะบีย์ หน้า 101-102 ,อัลอุลูว์ของอิบนิกุดามะฮฺ หน้า 116 , ชัรห์ อัล-อะกีดะฮฺ อัฏเฏาะหาวียะฮฺ ของ อิบนุอบิลอิซ หน้าที่ 301)

١٣.وقال للمرأة التى سألته: أين إلهك الذى تعبده قال : إن الله سبحانه وتعالى فى السماء دون الأرض فقال له رجل : أرأيت قول الله تعالى : ﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ﴾ [الحديد: ٤] قال : هو كما تكتب للرجل إنى معك وأنت غائب عنه. (الأسماء والصفات ص٤٢٩ )

**13. อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวแก่สัตรีนางหนึ่งที่ถามท่านว่า: "พระเจ้าของท่านผู้ที่ท่านบูชาอยู่ไหน?" ท่านตอบว่า: "แท้จริงพระองค์อัลลอฮฺทรงอยู่เหนือชั้นฟ้ามิใช่บนแผ่นดิน" ก็มีชายคนหนึ่งพูดขึ้น : "ท่านไม่เห็นดำรัสของอัลลอฮฺที่ว่า: ((และพระองค์ทรงอยู่กับพวกเจ้าไม่ว่าพวกเจ้าจอยู่ที่ไหนก็ตาม)) กระนั้นหรือ?" ท่านจึงตอบว่า: "มันก็เหมือนกับที่ท่านเขียนถึงคน ๆหนึ่งว่าแท้จริงฉันอยู่กับเจ้า ในขณะที่ท่านไม่ได้อยู่ต่อหน้าผู้นั้น**" (หนังสือ อัล-อัสมาอ์ วัศ-ศิฟาต หน้าที่ 429)

١٤.وقال : يد الله فوق أيديهم ليست كأيدى خلقه. (الفقه الأبسط ص٥٦ )

**14.อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: "พระหัตถ์ของอัลลอฮฺ อยู่เหนือมือของพวกเขา และพระหัตถ์ของพระองค์ไม่เหมือนกับบรรดามือของสิ่งถูกสร้างของพระองค์**" (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อับศ็อฏ หน้าที่ 56)

**١٥**.وقال: ومتكلما بكلامه والكلام صفة فى الأزل. ( الفقه الأكبر ص**٣٠١** )

**15.อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: “และพระองค์เป็นผู้ดำรัสด้วยดำรัสของพระองค์ และการดำรัสนั้น เป็นคุณลักษณะแต่ดั้งเดิม”** (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อักบัร หน้าที่ 301)

**١٦**. وقال : ويتكلم لا ككلامنا . ( الفقه الأكبر ص**٣٠٢** )

**16. อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: “และพระองค์ทรงดำรัสที่ไม่เหมือนกับการพูดของพวกเรา”** (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อักบัร หน้าที่ 302)

**١٧**.وقال: وسمع موسى عليه السلام كلام الله تعالى كما قال الله تعالى :

﴿وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكۡلِيمٗا ١٦٤﴾ [النساء : ١٦٤] (الفقه الأكبر ص**٣٠٢** )

**17. อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: “และมูซา อะลัยฮิสลาม ได้ยินคำดำรัสของอัลลอฮฺ ดังที่พระองค์ได้ดำรัสว่า: ((และอัลลอฮฺได้ทรงดำรัสกับมุซาจริง ๆ))”** (สูเราะฮฺ อัน-นิสาอ์ อายะฮฺที่ 164) (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อักบัร หน้าที่ 302)

**١٨**.وقال : والقرآن كلام الله فى المصاحف مكتوب وفى القلوب محفوظ وعلى الألسن مقروء وعلى النبى صلى الله عليه وسلم أنزل. (الفقه الأكبر ص**٣٠١** )

18. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: "และอัลกุรอ่านคือดำรัสของพระองค์อัลลอฮฺ ทั้งที่ถูกบันทึกไว้ในคำภีร์ ถูกจดจำไว้ในจิตใจ ถูกอ่านบนปลายลิ้น และถูกประทานแก่ท่านนะบีมุฮัมมัด ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม**" (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อักบัร หน้าที่ 301)

**١٩**. وقال : والقرآن غير مخلوق. (الفقه الأكبر ص**٣٠١** )

19. **อิหม่ามอะบูหะนีฟะฮฺ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: "และอัลกุรอ่านไม่ใช่มัคลูก**" (หนังสือ อัล-ฟิกฮฺ อัล-อักบัร หน้าที่ 301)

## อะกีดะฮฺอิหม่ามมาลิก บิน อะนัส  เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ในประเด็นพระนามและคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺตะอาลา

١. وأخرج الدارقطنى عن الوليد بن مسلم قال: سألت مالكاً والثورى والأوزاعى والليث بن سعد عن الأخبار فى الصفات فقالوا أمروها كما جاءت. (أخرجه الدارقطنى فى الصفات ص٧٥ والآجرى فى الشريعة ص٣١٤ والبيهقى فى الاعتقاد ص١١٨ وابن عبد البر فى التمهيد٧/ ١٤٩)

**1. รายงานจากอิหม่ามอัด-ดาเราะกุฏนีย์ จากท่านวะลีด บิน มุสลิม กล่าวว่า: "ฉันได้ถามอิหม่ามมาลิก ท่านอัษเษารีย์ ท่านเอาซาอีย์ และท่านลัยษฺ บิน ซะอฺด์ ถึงหะดีษเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺ พวกเขาได้กล่าวว่า: "จงผ่านมันไปดังที่มีระบุไว้"** (รายงานโดย อัด-ดาเราะ กุฏนีย์ ในหนังสือ อัศ-ศิฟาต หน้าที่ 75 ท่านอาญุรีย์ในหนังสือ อัช-ชะรีอะฮฺ หน้า 314 ท่านบัยฮะกีย์ ในหนังสือ อัล-อิอฺติกอด หน้า 118  และท่านอิบนุ อับดิลบัร ในหนังสือ อัต-ตัมฮีด เล่ม 7 หน้าที่ 149)

٢. وقال ابن عبد البر: سُئل مالك أيُرى الله يوم القيامة فقال : نعم يقول الله عز وجل: ﴿ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ۝٢٢ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ۝٢٣ ﴾ [القيامة:

٢٢-٢٣] وقال لقوم آخرين: ﴿ كَلَّآ إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾ ﴾ [المطففين: ١٥] (الإنتقاء ص٣٦)

2. **ท่านอินนุ อับดิลบัรกล่าวว่า: ท่านอิหม่ามมาลิก เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ถูกถามว่า: "พระองค์อัลลอฮฺจะทรงถูกเห็นในวันกิยามะฮฺหรือไม่?" ท่านตอบว่า: "ใช่ พระองค์อัลลอฮฺได้ทรงดำรัสว่า: ((ในวันนั้นหลาย ๆ ใบหน้าจะเบิกบาน จ้องมองไปยังพระเจ้าของพวกเขา))** (สูเราะฮฺอัล-กิยามะฮฺ อายะฮฺที่ 22) **และพระองค์จะดำรัสแก่กลุ่มอื่นว่า: ((มิใช่เช่นนั้น แท้จริงพวกเขาในวันนั้นจะถูกกั้นจากพระเจ้าของพวกเขา))** (สูเราะฮฺ อัล-มุฏ็อฟฟิฟีน อายะฮฺที่ 15)" (หนังสืออัต-ตัมฮีด เล่ม 2 หน้าที่ 42)

٣. وأورد القاضى عياض فى ترتيب المدارك عن ابن نافع وأشهب قالا: وأحدهم يزيد على الآخر يا أبا عبد الله: ﴿ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾ ﴾ ينظرون إلى الله قال: نعم بأعينهم هاتين فقلت له: فإن قومًا يقولون لا ينظر إلى الله إن ناظرة بمعنى منتظرة إلى الثواب قال: كذبوا بل ينظر إلى الله أما سمعت قول موسى عليه السلام: ﴿ أَرِنِىٓ أَنظُرْ إِلَيْكَ ﴾ [الاعراف: ١٤٢] أفترى موسى سأله ربه محالاً فقال الله: ﴿ قَالَ لَن تَرَىٰنِى ﴾ [الاعراف: ١٤٢] أى فى الدنيا لأنها دار فناء ولا ينظر ما يبقى بما يفنى فإذا

صاروا إلى دار البقاء نظروا بما يبقى إلى ما يبقى وقال الله: ﴿ كَلَّآ إِنَّهُمۡ عَن رَّبِّهِمۡ يَوۡمَئِذٖ لَّمَحۡجُوبُونَ ١٥ ﴾ [المطففين: ١٥] (ترتيب المدارك ٤٢/٢)

3. **ท่านอัล-กอฎีย์ อิยาฎ ได้ระบุในหนังสือ ตัรตีบ อัล-มะดาริก รายงานจาก อิบนินาฟิอฺ และ อัชฮับ ทั้งสองกล่าวว่า** : “โอ้อะบา อับดิลลาฮฺ (อิหม่ามมาลิก)” **((ในวันนั้นหลาย ๆ ใบหน้าจะเบิกบาน จ้องมองไปยังพระเจ้าของพวกเขา))** (สูเราะฮฺอัล-กิยามะฮฺ อายะฮฺที่ 22) **“พวกเขาจะมองไปยังอัลลอฮฺหรือ?” ท่านตอบว่า: “ใช่ ด้วยกับสองตาของพวกเขา” ฉันกล่าวว่า: “มีกลุ่มคนอ้างว่า: จะไม่ถูกมองไปยังอัลลอฮฺ แท้จริงคำว่า นาซิเราะฮฺ (มอง) หมายถึง รอคอยการตอบแทน” ท่านตอบว่า: “พวกเขาโกหก ทว่า จะมองไปยังอัลลอฮฺ ท่านไม่ได้ยินคำกล่าวของมูซา อะลัยฮิสลามดอกหรือ? ที่ว่า: ((โอ้พระเจ้าของฉัน ได้โปรดปรากฏตัวเพื่อข้าพระเจ้าได้มองไปยังพระองค์))** (สูเราะฮฺ อัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 143) **ท่านคิดว่ามูซาขอจากพระเจ้าในสิ่งที่เป็นไม่ได้กระนั้นหรือ? พระองค์อัลลอฮฺจึงได้ดำรัสกลับว่า: ((เจ้าไม่มีทางเห็นข้าหรอก))** (สูเราะฮฺ อัล-อะอฺรอฟ อายะฮฺที่ 143) **หมายถึง ไม่มีทางเห็นในดุนยานี้ เพราะมันคือโลกที่จะต้องสูญสลาย เพราะสิ่งนิรันดร์จะไม่ถูกมอง**

**ด้วยกับสิ่งที่ต้องสูญสลาย และเมื่อพวกเขาได้เข้าไปอยู่ในโลกที่นิรันดร์แล้วไซร้ พวกเขาก็จะมองไปยังสิ่งที่นิรันดร์ (อัลลอฮฺ) ด้วยกับสิ่งที่นิรันดร์เช่นกัน และพระองค์อัลลอฮฺได้ดำรัสว่า:** ((**มิใช่เช่นนั้น แท้จริงพวกเขาในวันนั้นจะถูกปิดกั้นจากพระเจ้าของพวกเขา**)) (สูเราะฮฺ อัล-มุฏ็อฟฟิฟีน อายะฮฺที่ 15)" (หนังสือตัรตีบ อัล-มะดาริก เล่ม 2 หน้าที่ 42)

٤.أخرج أبو نعيم عن جعفر بن عبد الله قال : كنا عند مالك بن أنس فجاءه رجل فقال : يا أبا عبد الله ﴿ ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ۝٥ ﴾ [طه: ٥] كيف استوى وقال : الكيف منه غير معقول ، والاستواء منه غير مجهول ، والإيمان به واجب والسؤال عنه بدعة وأظنك صاحب بدعة وأمر به فأخرج. (حلية الأولياء ص٦/ ٣٢٥-٣٢٦ وأخرجه أيضًا الصابونى فى عقيدة السلف أصحاب الحديث ص١٧- ١٨ من طريق جعفر بن عبد الله عن مالك وابن عبد البر فى التمهيد ٧/ ١٥١ من طريق عبد الله بن نافع عن مالك والبيهقى فى الأسماء والصفات ص٤٠٨ من طريق عبد الله بن وهب عن مالك قال الحافظ بن حجر فى فتح البارى ١٣/٤٠٦-٤٠٧ إسناده جيد وصححه الذهبى فى العلو ص١٠٣)

**4. ท่านอะบูนะอีม ได้รายงาน จาก ญะอฺฟัร บิน อับดิลลาฮฺ กล่าวว่า : "ขณะที่พวกเราได้อยู่พร้อมกับ ท่านอิหม่ามมาลิก บิน อะนัส เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ได้มีชายคน**

**หนึ่งมาและถามท่านอิหม่ามมาลิกว่า: "โอ้ท่านอะบาอับดิลลาฮฺ ((ผู้ทรงกรุณาปรานีนั้น ประทับอยู่เหนือ อะรัช))** (ซูเราะฮฺ ตอฮา อายะฮฺที่ 5) **แล้วพระองค์ ประทับอย่างไรกัน?" ท่านกล่าวตอบว่า : "วิธีการประทับของพระองค์ไม่สามารถจินตนาการได้ และการประทับเป็นที่รู้จัก การศรัทธาต่อมันเป็นเรื่องจำเป็น และการถามถึงมัน เป็นบิดอะฮฺ และฉันคิดว่า ท่านเป็นพวกบิดอะห์" แล้วท่านก็สั่งให้นำตัวเขาออกไป"** (หนังสือ หิลยะฮฺ อัลเอาลิยาอ์ เล่ม 6 หน้าที่ 325-326 รายงานโดยท่านอัศ-ศอบูนีย์เช่นกันในหนังสือ อะกีดะฮฺ อัส-สะลัฟ อัศหาบุลหะดีษ หน้าที่ 17-18 โดยสายรายงานจาก ท่าน ญะอฺฟัร บิน อับดิลลาฮฺ จากอิหม่ามมาลิก และท่านอิบนิ อับดิลบัรรายงานในหนังสือ อัต-ตัมฮีด เล่ม7 หน้าที่ 151 โดยสายรายงานจากท่านอับดิลลาฮฺ บิน นาฟิอฺ จากอิหม่ามมาลิก และท่านบัยฮะกีย์ระบุในหนังสือ อัล-อัสมาอ์ วัศ-ศิฟาต หน้าที่ 408 โดยสายรายงานท่าน อับดิลลาฮฺ บิน วะฮฺบฺ จากอิหม่ามมาลิก และ ท่านอิบนุหะญัร กล่าวในหนังสือ ฟัตฮุล บารีย์ เล่ม 13 หน้าที่ 406-407 ว่า สายรายงานดี และอัซ-ซะฮะบีย์กล่าวในหนังสือ อัล-อุลูว์ หน้า 103 ว่า รายงานถูกต้อง)

**٥**.وأخرج ابن عبد البر عن عبد الله بن نافع قال: كان مالك بن أنس يقول من قال القرآن مخلوق يوجع ضربًاويحبس حتى يتوب. (الإنتقاء ص**٣٥**)

5. **ท่านอิบนุอับดิลบัร รายงานจากท่าน อับดิลลาฮฺ บิน นาฟิอฺ ท่านกล่าวว่า: "อิหม่ามมาลิกเคยกล่าวว่า: "ผู้ใดพูดว่า กุรอ่านเป็นมัคลูก จำเป็นที่จะต้องทำโทษด้วยการโบยและกักขัง จนกว่าจะกลับตัว(เตาบัต)"** (หนังสือ อัล-อินติกออ์ หน้าที่ 35)

٦.وأخرج أبو داود عن عبد الله بن نافع قال: قال مالك: الله فى السماء وعلمه فى كل مكان. (رواه أبو داود فى مسائل الإمام أحمد ص**٢٦٣**)

6.**ท่านอะบูดาวูดรายงานจากท่านอับดิลลาฮฺ บิน นาฟิอฺ กล่าวว่า: อิหม่ามมาลิก กล่าวว่า : "พระองค์อัลลอฮฺทรงอยู่เหนือชั้นฟ้าและความรู้ของพระองค์อยู่ครอบคลุมทุกหนแห่ง**" (รายงานโดยอะบูดาวูด ในหนังสือ มะสาอิล อิหม่าม อะหฺมัด หน้าที่ 263)

## อะกีดะฮฺอิหม่าม มุฮัมมัด บิน อิดรีส อัช-ชาฟิอีย์ ในประเด็นพระนาม และคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺตะอาลา

١. وأورد ابن القيم فى اجتماع الجيوش عن الشافعى أنه قال: القول فى السنة التى أنا عليها ورأيت أصحابنا عليها أهل الحديث الذين رأيتهم وأخذت عنهم مثل سفيان ومالك وغيرهما الإقرار بشهادة أن لا إله إلا الله وأن محمدًا رسول الله وأن الله تعالى على عرشه فى سمائه يقرب من خلقه كيف شاء وأن الله تعالى ينزل إلى سماء الدنيا كيف شاء. (اجتماع الجيوش الإسلامية ص١٦٥ إثبات صفة العلو ص١٢٤ وانظر مجموع الفتاوى٤/ ١٨١-١٨٣ والعلو للذهبي ص١٢٠)

1. ท่านอิบนุลก็อยยิม รายงานในหนังสือ อิจญ์ติมาอฺ อัล-ญุยูช อัล-อิสลามมียะฮฺ จากอิหม่าม อัช-ชาฟิอีย์ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ท่านกล่าวว่า: “คำกล่าวในสุนนะฮฺที่ฉันดำรงอยู่ และจากสหายของเราที่ดำรงอยู่ จากบรรดาชาวหะดีษที่ฉันได้เห็นพวกเขาและรับความรู้จากพวกเขา อาทิ ท่านสุฟยาน มาลิก และท่านอื่น ๆ คือยอมรับด้วยชะฮาดะฮฺ ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่สมควรกราบไหว้ เว้นแต่อัลลอฮฺ และมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮฺ และแท้จริงอัลลอฮฺนั้นทรงอยู่เหนืออะรัช บนชั้นฟ้า พระองค์จะทรงใกล้ชิดบ่าวของพระองค์ด้วยวิธีการที่พระองค์ทรงประสงค์

**และอัลลอฮฺจะทรงลงสู่ฟากฟ้าดุนยาด้วยวิธีการที่พระองค์ทรงประสงค์**” (หนังสือ อิจญ์ติมาอฺ อัล-ญุยูช อัล-อิสลามมียะฮฺ หน้าที่ 165 หนังสือ อิษบาต ศิฟะฮฺ อัล-อุลูว์ หน้าที่ 124 หนังสือ มัจมูอฺ อัล-ฟัตวา เล่ม 4 หน้าที่ 181-183 และหนังสือ อัลอุลูว์ ของ อัซ-ซะฮะบีย์ หน้าที่ 120)

**٢**.وأخرج ابن عبد البر عن يونس بن عبد الأعلى قال : سمعت الشافعى يقول : إذا سمعت الرجل يقول الاسم غير المسمى أو الشىء غير الشىء فاشهد عليه بالزندقة. (الإنتقاء ص**٨٩**)

**2. ท่านอิบนุ อับดิลบัร รายงานจากท่านยูนุส บิน อับดิลอะอฺลา กล่าวว่า:** “**ฉันได้ยิน อัช-ชาฟิอีย์กล่าวว่า:** “**เมื่อท่านได้ยินบุคคลใดกล่าวว่า:** “**นามนั้นไม่ใช่ตัวตนของผู้ที่ถูกขนานนาม หรือสิ่งหนึ่งไม่ใช่ตัวตนของอีกสิ่งหนึ่ง” ก็จงตราหน้าเขาว่าเป็นพวก ซินดีก (นอกลู่)**” (หนังสือ อัล-อินติกออ์ หน้าที่ 89)

**٣**. وقال الشافعى فى كتابه الرسالة: :والحمد لله ... الذى هو كما وصف به نفسه وفوق ما يصفه به خلقه. (الرسالة ص**٧**)

**3. ท่านอิหม่าม อัช-ชาฟิอีย์ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวไว้ในหนังสืออัร-ริสาละฮฺ ของท่านว่า: "มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิของพระองค์อัลลอฮฺ.... พระผู้ซึ่งมีคุณลักษณะดังที่พระองค์ได้บรรยายไว้กับตัวพระองค์เอง และมีคุณลักษณะเหนือการบรรยายของมนุษย์"** (หนังสือ อัร-ริสาละฮฺ หน้าที่ 7-8 )

**٤**.وأورد الذهبي فى السير عن الشافعى أنه قال: «نثبت هذه الصفات التى جاء بها القرآن ووردت بها السنة وننفى التشبيه عنه كما نفى عن نفسه فقال: ﴿ لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَيْءٌ ﴾ [الشورى: ١١] . (السير ٢٠/٣٤١ )

**4. ท่านอัซ-ซะฮะบีย์ระบุในหนังสือ สิยัรอะลาม อันนุบะลาอ์ จากอิหม่ามอัช-ชาฟิอีย์ ท่านกล่าวว่า: "พวกเรายืนยันคุณลักษณะต่าง ๆเหล่านี้ของอัลลอฮฺ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏในอัล-กุรอ่าน และอัส-สุนนะฮฺ และพวกเราปฏิเสธการเปรียบเทียบพระองค์อัลลอฮฺกับสิ่งอื่น ดังเช่นที่พระองค์ได้ปฏิเสธด้วยตัวของพระองค์เอง พระองค์ได้ดำรัสว่า: ((และไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์))"** (สูเราะฮฺ อัช-ชูรอ อายะฮฺที่ 11)" (หนังสือ สิยัร อะลาม อันนุบะลาอ์ เล่ม 20 หน้าที่ 341 )

٥.وأخرج ابن عبد البر عن الربيع بن سليمان قال: «سمعت الشافعى يقول فى قول الله عز وجل ﴿ كَلَّآ إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾ ﴾ [المطففين: ١٥] أعلمنا بذلك أن ثم قومًا غيرمحجوبين ينظرون إليه لا يضامون فى رؤيته. (الإنتقاء ص٧٩)

**5. ท่านอิบนุอับดิลบัร รายงานจากท่าน อัร-รอบีอฺ บิน สุลัยมาน กล่าวว่า: "ฉันได้ยิน อัช-ชาฟิอีย์อธิบาย ดำรัสของอัลลอฮฺที่ว่า: ((มิใช่เช่นนั้น แท้จริงพวกเขาในวันนั้นจะถูกปิดกั้นจากการมองเห็นพระเจ้าของพวกเขา))** (สูเราะฮฺ อัล-มุฏ็อฟฟิฟีน อายะฮฺที่ 15) **อายะฮฺนี้ได้แจ้งให้เราทราบว่า ณ ตอนนั้นจะมีกลุ่มชนที่จะไม่ถูกปิดกั้น (จากการมองเห็นอัลลอฮฺ) พวกเขาจะมองเห็นพระองค์ โดยปราศจากการบดบัง"** (หนังสือ อัล-อินติกออ์ หน้าที่ 79)

٦.وأخرج ابن عبد البر عن الجارودى قال: ذكر عند الشافعى إبراهيم بن إسماعيل ابن علية فقال: أنا مخالف له فى كل شىء وفى قول لا إله إلا الله لست أقول كما يقول أنا أقول: لا إله إلا الله الذى كلّم موسى عليه السلام تكليمًا من وراء حجاب وذلك يقول لا إله إلا الله الذى خلق كلامًا أسمعه موسى من وراء حجاب. (الإنتقاء ص٧٩ والقصة ذكرها الحافظ عن مناقب الشافعى للبيهقى اللسان ٣٥/١)

**6. ท่านอิบนุอับดิลบัร รายงานจากท่าน อัล-ญารูดีย์ กล่าวว่า: “อิบรอฮีม บิน อิสมาอีล บิน อุลัยยะฮฺ (หนึ่งในบรรดาผู้ที่กล่าวว่า อัล-กุรอ่านเป็นมัคลูก) ถูกกล่าวขึ้นต่อหน้าอิหม่าม อัช-ชาฟิอีย์ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ท่านจึงกล่าวว่า: “ฉันมีมีทัศนะที่ขัดแย้งกับเขาในทุก ๆประเด็นและในประเด็น: “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การกราบไหว้เว้นแต่อัลลอฮฺ" และฉันจะไม่กล่าวอย่างที่เขากล่าว ฉันกล่าวว่า: “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การกราบไหว้เว้นแต่อัลลอฮฺ ผู้ซึ่งได้ดำรัสกับมูสา อะลัยฮิสลาม อย่างแท้จริง จากเบื้องหลังม่าน แต่เขาคนนั้น (อิบรอฮีม บินอิสมาอีล)ได้กล่าวว่า: “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การกราบไหว้เว้นแต่อัลลอฮฺ ผู้ซึ่งทรงสร้างคำดำรัสขึ้นและทำให้มูซา อะลัยฮิสสลามได้ยินจากเบื้องหลังม่าน”** (หนังสืออัล-อินติกออ์ หน้าที่ 79 และอัลหาฟิซอิบนุหะญัรได้อ้างอิงเรื่องราวดังกล่าวจากหนังสือ มะนากิบ อัช-ชาฟิอีย์ ของท่านบัยหะกีย์ ในหนังสือ ลิสาน อัลมีซาน เล่ม 1 หน้าที่ 35)

٧.وأخرج اللالكائى عن الربيع بن سليمان قال الشافعى: من قال القرآن مخلوق فهو كافر . (شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة ٢٥٢/١ )

**7. ท่านอัล-ลาละกาอีย์รายงานจากท่าน อัร-รอบีอฺ บิน สุลัยมาน ท่านอินหม่าม อัช-ชาฟิอีย์ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า: “ผู้ใดที่อ้างว่าอัล-กุรอ่าน เป็นมัคลูก แน่นอนเขาเป็นผู้ปฏิเสธ”** (หนังสือ ชัรห์ อุศูลอิอฺติกอด อะลิสสุนนะฮฺ วัล-ญะมาอะฮฺ เล่ม1 หน้า 252)

٨.وأخرج البيهقى عن أبى محمد الزبيرى قال: قال رجل للشافعى أخبرنى عن القرآن خالق هو قال الشافعى: اللهم لا. قال: فمخلوق قال الشافعى: اللهم لا. قال: فغير مخلوق قال الشافعى: اللهم نعم. قال: فما الدليل على أنه غير مخلوق فرفع الشافعى رأسه وقال: تُقر بأن القرآن كلام الله قال: نعم. قال الشافعى: سبقت فى هذه الكلمة قال الله تعالى ذكره: ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلاَمَ اللهِ ﴾ [التوبة: ٦] ﴿ وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكۡلِيمًا ١٦٤ ﴾ [النساء : ١٦٤] .قال الشافعى: فتقر بأن الله كان وكان كلامه أو كان الله ولم يكن كلامه فقال الرجل: بل كان الله وكان كلامه. قال: فتبسم الشافعى وقال: يا كوفيون إنكم لتأتونى بعظيم من القول إذا كنتم تقرون بأن الله كان قبل القبل وكان كلامه فمن أين لكم الكلام: إن الكلام الله أو سوى الله أو غير الله أو دون الله قال: فسكت الرجل وخرج. (مناقب الشافعى ص١/٤٠٧-٤٠٨ )

**8. ท่านบัยฮะกีย์รายงานจาก ท่านอะบี มุฮัมมัด อัซ-ซุบัยดีย์ กล่าวว่า: "ชายคนหนึ่งได้กล่าวแก่อิหม่าม อัช-ชาฟิอีย์ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ว่า: "โปรดบอกฉันด้วยเถิดว่าอัล-กุรอ่านคือผู้สร้างหรือ? ท่านอัช-ชาฟิอีย์ตอบว่า: "โอ้อัลลอฮฺ ไม่ใช่" ชายคนนั้นถามต่ออีกว่า: "ถ้าอย่างนั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้าง?" ท่านอัช-ชาฟิอีย์ตอบว่า : "โอ้อัลลอฮฺ ไม่ใช่" แล้วชายคนนั้นก็ถามอีกว่า: "ถ้าอย่างนั้นก็ไม่ใช่สิ่งที่ถูกสร้าง?" ท่านอัช-ชาฟิอีย์ตอบว่า :"โอ้อัลลอฮฺ ใช่" ชายคนนั้นก็ถามว่า: "แล้วอะไรคือหลักฐานที่บ่งบอกว่าอัล-กุรอ่าน ไม่ใช่สิ่งที่ถูกสร้าง?" ท่านอัช-ชาฟิอีย์ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ เงยหน้าขึ้นและกล่าวว่า: "ท่านยอมรับว่าอัล-กุรอ่านเป็นดำรัสของอัลลอฮฺใช่ไหม?" เขาตอบว่า: "ใช่" ท่านอัช-ชาฟิอีย์กล่าวว่า: "คำๆนี้มีปรากฏมาแล้วในดำรัสของพระองค์อัลลอฮฺที่ว่า: ((และหากว่ามีคนใดในหมู่มุชริกได้ขอให้เจ้าคุ้มครอง ก็จงคุ้มครองเขาเถิด จนกว่าเขาจะได้ยินดำรัสของอัลลอฮฺ))** (สูเราะฮฺอัต-เตาบะฮฺ อายะฮฺที่6) **และดำรัสที่ว่า ((และอัลลอฮฺทรงดำรัสกับมูซาจริง))** (สูเราะฮฺ อันนิสาอ์ อายะฮฺที่164) **ท่านอัช-ชาฟิอีย์กล่าวว่า: "ดังนั้นคุณยอมรับใช่ไหมว่าอัลลอฮฺทรงมีและพร้อมกับดำรัสของพระองค์? หรือพระองค์ทรงมีและก่อนที่จะมีดำรัสของพระองค์?"**

**ชายคนนั้นพูดว่า: "หามิได้ อัลลอฮฺทรงมีพร้อมกับดำรัสของพระองค์" ท่านอัช-ชาฟิอีย์อมยิ้มและกล่าวว่า: "โอ้ชาวกูฟะฮฺทั้งหลาย พวกท่านนำคำกล่าวที่อันตรายยิ่งมาหาฉัน ในเมื่อพวกท่านยอมรับว่า: "พระองค์อัลลอฮฺนั้นทรงมีก่อนสิ่งอื่นใดและการดำรัสก็มีมาพร้อมพระองค์แล้วพวกท่านนำคำกล่าวเหล่านี้มาจากไหนว่า: คำดำรัสคืออัลลอฮฺ หรืออื่นจากอัลลอฮฺ หรือมิใช่อัลลอฮฺ หรือต่ำต้อยกว่าอัลลอฮฺ" ชายคนนั้นนิ่งเงียบแล้วเดินออกไป"**
(หนังสือ มะนากิบ อัช-ชาฟิอีย์ เล่ม1หน้าที่ 407-408)

**٩.**وفى جزء الاعتقاد المنسوب للشافعى من رواية أبى طالب العشارى ما نصّه قال: وقد سُئل عن صفات الله عز وجل وما ينبغى أن يؤمن به فقال: لله تبارك وتعالى أسماء وصفات جاء بها كتابه وأخبر بها نبيه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أمته لا يسع أحدًا من خلق الله عز وجل قامت لديه الحجة إن القرآن نزل به وصحيح عنده قول النبى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فيما روى عنه العدل خلافه فإن خالف ذلك بعد ثبوت الحجة عليه فهو كافر بالله عز وجل فأما قبل ثبوت الحجة عليه من جهة الخبر فمعذور بالجهل لأن علم ذلك لا يدرك بالعقل ولا بالدراية والفكر.

ونحو ذلك إخبار الله عز وجل أنه سميع وأن له يدين بقوله عزّ وجل: ﴿ بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ ﴾ [المائدة: ٦٤] وأن له يمينًا بقوله عز وجل: ﴿وَالسَّماوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ ﴾ [الزمر: ٦٦] وإن له وجهًا بقوله عز وجل: ﴿ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ﴾ [القصص: ٨٨] وقوله ﴿ وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾ ﴾ [الرحمن: ٢٧] وأن له قدمًا بقوله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((حتى يضع الرب عز وجل فيها قدمه يعنى جهنم)) لقوله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : للذى قتل فى سبيل الله عز وجل أنه: لقى الله عز وجل وهو يضحك إليه وأنه يهبط كل ليلة إلى السماء الدنيا بخبر رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بذلك وأنه ليس بأعور لقول النبى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إذ ذكر الدجال فقال: إنه أعور وإن ربكم ليس بأعور .وإن المؤمنين يرون ربهم عز وجل يوم القيامة بأبصارهم كما يرون القمر ليلة البدر وإن له أصبعًا بقوله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ما من قلب إلا هو بين أصبعين من أصابع الرحمن عز وجل.

وإن هذه المعانى التى وصف الله عز وجل بها نفسه ووصفه بها رسوله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا يدرك حقه ذلك بالفكر والدراية ولا يكفر بجهلها أحد إلا بعد انتهاء الخبر إليه وإن كان الوارد بذلك خبرًا يقوم فى الفهم مقام المشاهدة فى السماع وجبت الدينونة على سامعه بحقيقته والشهادة عليه كما عاين وسمع من رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ولكن نثبت هذه الصفات وننفى التشبيه كما نفى ذلك عن نفسه تعالى ذكره فقال: ﴿ لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَيْءٌ ۖ ﴾ [الشورى: ١١].... آخر الاعتقاد.

(قاله الذهبى فى الميزان ص(٣)/٦٥٦ وابن أبى يعلى فى الطبقات ص(١)/٣٨٢ وابن القيم فى اجتماع الجيوش ص(١٦٥) والذهبى نفسه فى السير(١٠)/٧٩ )

**9. และส่วนหนึ่งจากความเชื่อที่มีการพาดพิงถึงอิหม่าม อัช-ชาฟิอีย์ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ จากรายงานของท่านอะบีฏอลิบ อัลอิชารีย์ ท่านกล่าวว่า: "ท่านอิหม่าม อัช-ชาฟิอีย์ เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ถูกถามถึงคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺ ผู้ทรงมีเกีรยติและสูงส่ง และสิ่งที่สมควรต้องเชื่อ ท่านตอบว่า: "สำหรับพระองค์อัลลอฮฺผู้ทรงจำเริญและสูงส่งนั้น มีพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่มีระบุในคำภีร์และศาสนทูตของพระองค์ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้เล่าแก่ประชาติของท่าน ผู้ใดที่จำนนต่อหลักฐานแล้วว่า แท้จริงอัล-กุรอ่านถูกประทานลงมาด้วยกับเขา และคำกล่าว (หะดีษ) ของท่านนะบี ศอลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ที่เขาเชื่อว่าถูกต้อง จากการรายงานของผู้ที่ทรงธรรมแล้ว ไม่อนุญาตให้เขา (เชื่อและปฏิบัติ) ขัดแย้งกับสิ่งดังกล่าว และหากเขาขัดแย้งกับสิ่งดังกล่าวหลังจากที่จำนวนต่อหลักฐานแล้วไซร้ เขาจะเป็นผู้ปฏิเสธต่ออัลลอฮฺ ผู้ทรงมีเกียติและสูงส่ง แต่หากว่าเขาขัดแย้ง**

**กับสิ่งดังกล่าวก่อนที่จะจำนนต่อหลักฐาน เขาจะได้รับการอนุโลมให้เนื่องจากความเขลา เพราะความรู้ดังกล่าวไม่สามารถเข้าใจด้วยสติปัญญา การตีความ จินตนาการ และอื่น ๆ สิ่งที่พระองค์อัลลอฮฺผู้ทรงมีเกียรติและสูงส่งบอกคือพระองค์เป็นผู้ที่ได้ยิน พระองค์มีสองพระหัตถ์ ด้วยดำรัสของพระองค์ที่ว่า**: **((ทว่า พระหัตถ์ทั้งสองของอัลลอฮฺนั้นทรงแผ่กว้างเสมอ))** (สูเราะฮฺ อัล-มาอิดะฮฺ อายะฮฺ ที่ 64) **และพระองค์ทรงมีพระหัตถ์ขวา ด้วยดำรัสที่ว่า** : **((และชั้นฟ้าทั้งหลายจะถูกม้วนพับด้วยพระหัตถ์ขวาของพระองค์))** (สูเราะฮฺ อัซ-ซุมัร อายะฮฺที่ 67) **และพระองค์ทรงมีพระพักตร์ ด้วยดำรัสที่ว่า ((ทุก ๆสิ่งจะพินาศยกเว้นพระพักตร์ของพระองค์))** (สูเราะฮฺ อัล-เกาะศ็อศ อายะฮฺที่ 88) **และดำรัสที่ว่า**:**((และพระพักตร์ของพระผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่ ผู้ทรงโปรดปรานเท่านั้นที่จะยังคงเหลืออยู่))** (สูเราะฮฺ อัร-เราะหฺมาน อายะฮฺที่ 27) **และพระองค์นั้นทรงมีพระบาท ด้วยคำกล่าวของท่านนะบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิวะสัลลัม ที่ว่า**: **((จนกระทั่งพระเจ้าผู้ทรงมีเกียรติและสูงส่งวางพระบาทของพระองค์ลงไปในมัน (นรก) )) และคำกล่าวของท่านสำหรับผู้ที่เสียชีวิตในหนทางของอัลลอฮฺว่า**

เขาจะพบกับพระองค์โดยที่พระองค์ทรงหัวเราะพวกเขา และพระองค์อัลลอฮฺจะทรงเสด็จลงสู่ชั้นฟ้าดุนยาในทุกค่ำคืนตามที่ระบุในหะดีษของท่านนะบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม และตาของพระองค์ไม่ได้บอดข้าง ดังคำกล่าวของท่านนะบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม เมื่อครั้งที่มีการกล่าวถึงดัจญาล ว่า: ((แท้จริงดัจญาลตาจะบอดข้าง และพระเจ้าของพวกเจ้าไม่เป็นเช่นนั้น)) และบรรดาผู้ศรัทธจะได้มองเห็นพระเจ้าของพวกเขาในวันกิยามะฮฺ ด้วยกับสองตาของพวกเขา ดังเช่นที่พวกเขามองเห็นพระจันทร์ในคืนจันทร์เพ็ญ และพระองค์ทรงมีนิ้ว เช่นที่ระบุในคำกล่าวของท่านนะบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ที่ว่า: ((ไม่มีหัวใจใดเว้นแต่จะอยู่ระหว่างสองนิ้วจากนิ้วต่าง ๆของพระผู้ทรงเมตตาที่มีเกียรติและสูงส่ง))

บรรดาความหมายของคุณลักษณะต่าง ๆที่พระองค์อัลลอฮฺได้พรรณนาถึงตัวพระองค์เอง และพรรณนาโดยท่านนะบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ไม่สามารถรับรู้ความเป็นจริงของมันได้ด้วยสติปัญญาและการทำความรู้จัก ซึ่งผู้ใดก็ตามจะไม่กลายเป็นผู้ปฏิเสธอันเนื่องจากความเขลาในประเด็นนี้เว้นแต่หลังจากตัวบทหลักฐานได้ถึงเขาแล้ว ถึงแม้ว่าสิ่งที่ระบุดังกล่าวเป็นเพียงเรื่องเล่าแทนการ

**มองเห็นภาพด้วยกับฟังก็ตาม ผู้ฟังก็จำเป็นต้องน้อมรับข้อเท็จจริงดังกล่าวและเป็นพยานต่อมัน เสมือนกับว่าเขาได้เห็นและได้ยินจากท่านเราะสูล ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิวะสัลลัมเอง เพียงแต่ เราจำเป็นต้องยืนยันบรรดาคุณลักษณะต่าง ๆของอัลลอฮฺ พร้อมกับปฏิเสธการเปรียบเทียบ ดังที่อัลลอฮฺได้ปฏิเสธมันจากตัวของพระองค์ พระองค์ดำรัสว่า** : **((ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์))** (สูเราะฮฺ อัช-ชูรอ อายะฮฺที่ 11)....

( อัซ-ซะฮะบีย์กล่าวในหนังสือ มีซาน อัลอิอฺติดาล เล่ม3 หน้าที่ 656 อิบนุ อะบียะอฺลา ในหนังสือ เฏาะบะกอต อัลหะนาบิละฮฺ เล่ม1 หน้าที่ 382 อิบนุลก็อยยิม ใน หนังสือ อิจญ์ติมาอฺ อัลญุยูช อัล-อิสลามมียะฮฺ หน้าที่ 165 และ อัซ-ซะฮะบีย์ ในหนังสือ สิยัร อะอฺลาม อันนุบะลาอ์ เล่ม 10 หน้าที่ 79)

## อะกีดะฮฺอิหม่ามอะหฺมัด บิน หัมบัล ในประเด็น พระนามและคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺ ตะอาลา

١.وجاء فى كتاب المحنة لحنبل أن الإمام أحمد قال: لم يزل الله عزّ وجل متكلمًا والقرآن كلام الله عزّ وجل غير مخلوق وعلى كل جهة ولا يوصف الله بشىء أكثر مما وصف به نفسه عز وجل. (كتاب المحنة ص٦٨)

1. **มีระบุในหนังสือ อัล-มิหฺนะฮฺ ของ ท่านหัมบัล ว่าท่านอิหม่าม อะหฺมัด เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ กล่าวว่า : "พระองค์อัลลอฮฺผู้มีเกียติและสูงส่งยังคงเป็นผู้ทรงดำรัส และอัล-กุรอ่านคือดำรัสของอัลลอฮฺมิใช่มัคลูก และอัลลอฮฺจะไม่ถูกพรรณนาถึงคุณลักษณะของพระองค์มากไปกว่าสิ่งที่พระองค์ได้พรรณนาไว้กับตัวพระองค์เองในทุก ๆด้าน และไม่อนุญาตให้พรรณนาถึงคุณลักษณะของอัลลอฮฺมากไปกว่าสิ่งที่พระองค์ได้พรรณนาถึงพระองค์เอง"** (หนังสืออัลมิหฺนะฮฺ หน้าที่ 68 )

٢.وأورد ابن أبى يعلى عن أبى بكر المروزى قال: سألت أحمد بن حنبل عن الأحاديث التى تردها الجهمية فى الصفات والرؤية والإسراء وقصة

العرش فصححها وقال: تلقتها الأمة بالقبول وتمر الأخبار كما جاءت.
(طبقات الحنابلة ص١/٦٥)

**2.ท่านอิบนุ อะบี ยะอฺลา รายงานจากท่านอะบีบักรฺ อัล-มัรวะซีย์ กล่าวว่า : ฉันได้ถามท่านอิหม่ามอะหฺมัด บินหัมบัล เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ถึง หะดีษต่างๆ ที่พวกญะฮฺมียะฮฺได้ปฏิเสธและเปลี่ยนความหมายเป็นอื่นในประเด็นคุณลักษณะของอัลลอฮฺ การมองเห็นพระองค์ การอิสรออ์และเรื่องราวเกี่ยวกับอะรัช ท่านอิหม่ามยอมรับว่าบรรดาหะดีษดังกล่าวเป็นหะดีษที่ถูกต้อง และกล่าวว่า : "อุมมะฮฺ (อุละมาอ์) ต่างให้การยอมรับต่อบรรดาหะดีษดังกล่าวและศรัทธาต่อมันตามที่มันถูกระบุมา"** (หนังสือ เฏาะบะกอต อัลหะนาบิละฮฺ เล่ม1 หน้าที่ 65)

٣.قال عبد الله بن أحمد فى كتاب السنة: إن أحمد قال: من زعم أن الله لا يتكلم فهو كافر إلا أننا نروى هذه الأحاديث كما جاءت. (السنة ص٧١ ط دار الكتب العلمية)

**3. ท่านอับดุลลอฮฺ บิน อะหฺมัด ได้กล่าวในหนังสือ อัส-สุนนะฮฺ ว่า "ท่านอิหม่ามอะหฺมัด กล่าวว่า: "ผู้ใดอ้างว่าพระองค์อัลลอฮฺไม่ทรงดำรัส เขาคือผู้ปฏิเสธ เพียงแต่เรารายงานบรรดาหะดีษดังกล่าวตามที่มันถูกระบุ**

**มา""** (หนังสือ อัส-สุนนะฮฺ หน้าที่ 71 สำนักพิมพ์ ดาร อัล-กุตุบ อัล-อิลมียะฮฺ)

**٤.** وأخرج اللالكائى عن حنبل أنه سأل الإمام أحمد عن الرؤية فقال: أحاديث صحاح نؤمن بها ونقر وكل ما روى عن النبى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بأسانيد جيدة نؤمن به ونقر. (شرح اعتقاد أهل السنة والجماعة ص**٢/٥٠٧**)

**4. ท่านอัล-ลาละกาอีย์รายงานจากท่านหัมบัล ว่าท่านได้ถามอิหม่ามอะหฺมัด เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ถึงการมองเห็นพระองค์อัลลอฮฺ ท่านอิหม่ามได้ตอบว่า:** "**บรรดาหะดีษศอหี้หฺเราศรัทธาและยอมรับมัน และทุก ๆสิ่งที่ถูกรายงานมาจากท่านนะบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ด้วยสายรายงานที่ดีนั้น เราศรัทธาและยอมรับมัน**". (หนังสือ ชัรหฺ อิอฺติกอด อะลิสสุนนะฮฺ วัล-ญะมาอะฮฺ เล่ม2 หน้าที่ 507)

**٥.** وأورد ابن الجوزى فى المناقب وفيه: صفوا الله بما وصف به نفسه وانفوا عن الله ما نفاه عن نفسه ... (مناقب الإمام أحمد ص**٢٢١**)

**5. ท่านอิบนุลเญาซีย์ระบุในหนังสือ อัล-มะนากิบ ว่า:** "**พวกท่านจงพรรณนาถึงคุณลักษณะของอัลลอฮฺด้วยกับ**

**สิ่งที่พระองค์ใช้พรรณนาตัวพระองค์เอง และจงปฏิเสธคุณลักษณะต่าง ๆจากอัลลอฮฺในสิ่งที่พระองค์ได้ทรงปฏิเสธจากตัวพระองค์เอง”** (หนังสือ มะนากิบ อัล-อิหม่าม อะหฺมัด หน้าที่ 221)

٦.جاء فى كتاب الرد على الجهمية للإمام أحمد قوله: وزعم جهم بن صفوان أن من وصف الله بشىء مما وصف به نفسه فى كتابه أو حدّث عن رسوله كان كافرًا وكان من المشبهة. (الرد على الجهمية ص١٠٤)

**6.มีระบุในหนังสือ อัร-ร็อด อะลา อัล-ญะฮฺมียะฮฺ ของ อิหม่าม อะหฺมัด เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ความว่า: “และ ญะฮฺม์ บิน ศอฟวาน ได้อ้างว่า: ผู้ใดพรรณนาถึงคุณลักษณะของอัลลอฮฺด้วยุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งที่พระองค์ได้พรรณนาไว้ในอัล-กุรอ่านเกี่ยวกับตัวพระองค์ หรือคุณลักษณะที่ได้เล่าจากท่านเราะสูล เขาจะกลายเป็นผู้ปฏิเสธ และเป็นพวกมุชับบิฮะฮฺ (ผู้เปรียบเทียบพระเจ้ากับสิ่งถูกสร้าง)”** (หนังสือ อัรร็อด อะลา อัล-ญะฮฺมียะฮฺ หน้าที่ 104)

٧.وأورد ابن يعلى عن أحمد أنه قال: من زعم أن الله لا يرى فى الآخرة فهو كافر مكذب بالقرآن. (طبقات الحنابلة ص١/٥٩، ١٤٥)

**7.ท่านอิบนุ อะบียะอฺลา ได้รายงานจากท่านอิหม่ามอะหฺมัด เราะหิมะฮุ้ลลอฮฺ ท่านกล่าวว่า: "ผู้ใดที่อ้างว่า จะไม่สามารถมองเห็นพระองค์อัลลอฮฺในวันอาคิเราะฮฺ เขาเป็นผู้ปฏิเสธ และปฏิเสธ (ไม่ศรัทธา) ต่อกุรอ่าน**" (หนังสือ อัฏ-เฏาะบะกอต อัล-หะนาบิละฮฺ เล่ม1หน้าที่ 59,145)

٨.وأورد ابن أبى يعلى عن عبد الله بن أحمد قال: سألت أبى عن قوم يقولون: لما كلّم الله موسى لم يتكلم بصوت فقال أبى: تكلم الله بصوت وهذه الأحاديث نرويها كما جاءت. (طبقات الحنابلة ص١/١٨٥ )

**8.ท่านอิบนุอะบียะอฺลาได้รายงานจากท่านอับดุลลอฮฺ บิน อะหฺมัด ท่านกล่าวว่า: "ฉันได้ถามท่านพ่อ (อิหม่ามอะหฺมัด) ถึงกลุ่มคนที่กล่าวว่า "ขณะที่พระองค์อัลลอฮฺทรงดำรัสกับมูซา อะลัยฮิสลาม พระองค์มิได้ทรงดำรัสด้วยเสียง" ท่านตอบว่า: "พระองค์อัลลอฮฺนั้นทรงดำรัสด้วยเสียง และบรรดาหะดีษเหล่านี้เรารายงานมัน ตามที่มีระบุมา""** (หนังสือ เฏาะบะกอต อัล-หะนาบิละฮฺ เล่ม1 หน้าที่185)

٩.وأخرج اللالكائي عن عبدوس بن مالك العطار قال: سمعت أبا عبد الله أحمد بن حنبل يقول: ... والقرآن كلام الله وليس بمخلوق ولا تضعف أن تقول ليس بمخلوق فإن كلام الله منه وليس منه شيء مخلوق. (شرح أصول اعتقاد أهل السُّنَّة والجماعة ص١/١٥٧)

**9.ท่านอัล-ลาละกาอีย์ได้รายงานจากท่าน อับดูส บิน มาลิก อัล-อะฏ็อร ท่านกล่าวว่า: "ฉันได้ยินท่าน อะบาอับดิลลาฮฺ อะหฺมัด บินหัมบัล กล่าวว่า : "อัล-กุรอ่านคือ ดำรัสของอัลลอฮฺ มิใช่มัคลูก และท่านอย่าได้อ่อนแอที่จะกล่าวว่า: "มันไม่ใช่มัคลูกเพราะดำรัสของอัลลอฮฺมาจากพระองค์และสิ่งที่มาจากพระองค์ไม่ใช่มัคลูก""** (หนังสือ ชัรห์อุศูล อิอฺติกอด อะฮฺลิสสุนนะฮฺ วัล-ญะมาอะฮฺ เล่ม 1 หน้าที่ 157)

**وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وأصحابه**
**ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين**